

Jacques Mertens, een bio-bibliografie¹

Jacques Mertens wordt in 2006 70 en zet zich al 40 jaar in voor het Genootschap voor Geschiedenis, twee redenen waarom het Genootschap, opgericht als “Société d’Emulation pour l’Histoire et les Antiquités de la Flandre Occidentale” in Brugge, deze *Handelingen* aan hem opdraagt.

Hij is een van “de geschikte kandidaten” naar wie in 1970 werd uitgekeken “om het bestuur met jonge elementen aan te vullen”. Met zijn 34 jaar was hij toen zelfs de jongste van het gezelschap. Maar alvorens bestuurslid te worden was hij reeds actief door vanaf 1966 de verantwoordelijkheid te nemen voor de “Boekenschouw”, het bibliografisch overzicht dat in de *Handelingen* verscheen². Met recht en reden kunnen we dus gewagen van een veertig jaar tellende inzet ten dienste van de Emulatie. De “Boekenschouw” verzorgt hij gedurende tien jaar en evenveel jaar oefent hij daarna de niet altijd dankbare taak van redactiesecretaris uit (juni 1976-1985)³. In deze periode start het bestuur de reeks VHS op, Vlaamse Historische Studies, die nu al 12 delen telt.

Als redactiesecretaris tekent hij o.m. voor de samenstelling van het nummer 3 getiteld *Europese aanwezigheid te Brugge. De vreemde kolonies (XIV^{de}-XIX^{de} eeuw)*, een bundeling van verspreide bijdragen van medebestuurslid en collega ere-conservator Jos. Marechal en als hulde

-
- 1 Met heel veel dank aan – in alfabetische orde – Willy Buntinx, Marc Carnier, Monique Eggermont, Bart Hellinck, Rolande Leloup, Aurèle Looman, Jan Olsen jr, Wilfried Ost, Marc Ryckaert (© foto hiernaast), Georges Tanghe, Marcella Vandebroek, Maurice Vandermaesen, Anne-Marie Vandermeersch, André Vandewalle, Luc Van Durme, Herman Van Isterdael en Juul Verhelst. Zonder hen was deze bio-bibliografie niet mogelijk geweest.
  - 2 Over de geschiedenis van de boekenschouw zie zijn publ. 118.
  - 3 S. VRIELINCK en R. VAN EENOO, *Ijveren voor geschiedenis. 150 Jaar Genootschap voor Geschiedenis “Société d’Emulation te Brugge*, Brugge, 1989, p. 87, 90, 95 en 131.

aan hem opgedragen⁴. Nu nog vraagt men Jacques Mertens nooit tevergeefs om kopij kritisch te beoordelen, zoals hijzelf nooit aarzelt steeds klaar en duidelijk zijn oordeel te geven over het door het Genootschap te volgen beleid.

In zijn engagement voor het Genootschap komen alle rode draden samen die doorheen zijn leven en werk lopen : zijn historisch werk, zijn archivarisschap, zijn inzet voor het verenigingsleven, zijn engagement.

Maar laten we beginnen bij het begin.

Jacques Antoine Edmond Odile Marie is op 17 april 1936 in Gent geboren als zoon van Alfons Hendrik en Martha Raman. Na een verblijf van enkele jaren in Melle verhuist het gezin naar Gent, waar Jacques eerst aan het Koninklijk Atheneum de Grieks-Latijnse humaniora volgt en in 1955 student is aan de Rijksuniversiteit. In 1959 is hij licentiaat in de geschiedenis. Het onderwerp van zijn verhandeling o.l.v. Prof. H. Van Werveke luidt "De samenstelling van de Brugse schepenbanken in sociaal opzicht (1302-1384)", een thema dat hem blijvend zal interesseren. In hetzelfde jaar legt hij met succes het aggregaatsexamen af. Van oktober 1959 tot eind juli 1962 is hij leraar aan het Koninklijk Lyceum te Geraardsbergen, met een onderbreking door legerdienst (1 augustus 1961-29 juli 1962). Zijn roeping ligt evenwel elders.

Tijdens zijn leraarschap slaagt hij in het archiefexamen, wat toen vereist was om in het Rijksarchief aan de slag te kunnen. Op 23 maart 1961 mag hij zich kandidaat-archivaris noemen. Ondertussen was hij in augustus 1960 getrouwd met Yvette De Langhe (geboren op 26 september 1937), een jaargenote aan de universiteit, die veel te vroeg, op 11 november 1990 zou overlijden.

Aan de slag in het Rijksarchief te Brugge

Na een jaar stage in het Algemeen Rijksarchief te Brussel (1962-1963) wordt Jacques Mertens met ingang van 1 augustus 1963

---

4 Brugge 1985. Zijn naam komt niet voor in de publicatie, maar zijn rol werd mij verzekerd door Luc Devliegheer en André Vandewalle.

benoemd tot archivaris-paleograaf bij het Rijksarchief te Brugge. Hij treedt er effectief in dienst op 1 oktober 1963. Zijn chef is Joseph Marechal, die in datzelfde jaar Jozef De Smet als conservator heeft opgevolgd. Als collega's heeft hij Luc Danhieux en korte tijd ook Ernest Warlop, tot deze de leiding krijgt van het nieuw opgerichte Rijksarchief te Kortrijk. Die luxe van vier archivariissen zal het Rijksarchief Brugge nooit meer kennen. In hetzelfde jaar als Jacques ruilt ook nog verzamelingbewaarder Georges Tanghe het Algemeen Rijksarchief voor het Rijksarchief Brugge en wordt eveneens Patricia, het enige kind van Jacques en Yvette, geboren.

In Brugge wordt hij onmiddellijk geconfronteerd met de typische kenmerken van een rijksarchief in de provincie. Aan de positieve zijde staat dat je er een allround archivaris wordt. Niet alleen krijg je als jonge archivaris, met dienst in de leeszaal, te maken met tal van vragen, waardoor je al vlug een grondige kennis verwerft van de aanwezige bestanden, maar ook je archiefopdrachten zijn er zeer divers. Behalve met de leeszaal wordt Jacques belast met het inventariseren van archieven van uiteenlopende archiefvormers (zie o.m. de publicatienummers 1-2, 6-21). Er zijn de vele kerk- en gemeentearchieven die in de jaren zestig dankzij de inspecties van Carlos Wyffels aan het Rijksarchief worden overgedragen, de archieven van federale archiefvormers zoals rechtbanken (assisenhof, handelsrechtbank) en buitendiensten van ministeries (dienst van de overdrachtstaks, Registratie en Domeinen, Stedenbouw - Bijzondere Dienst van de Kust te Oostende, Houtvesterij Brugge, afdeling van Waters en Bossen), het provinciearchief met inbegrip van dit van de arrondissementscommissaris, archieven van notarissen en van families waaronder de Plotho. Het uitvoeren van bestandencontroles, in het Belgische archiefjargon *recolementen* genoemd, het verstrekken van mondelinge en schriftelijke inlichtingen, het meewerken aan tentoonstellingen, het maken van authentieke afschriften, dit alles behoort tot zijn takenpakket. Hij werkt eveneens mee aan het beter toegankelijk maken met behulp van analyses en klappers van de typisch Brugse reeksen van "charters met blauwe nummers", de aanwinsten en de *mélanges généraux*.

Aan de negatieve zijde van het werk in een provinciaal archiefdepot staan de schromelijke onderbezetting qua administratief en technisch personeel en de slechte huisvesting. Het eerste manco brengt mee dat de wetenschappelijke archivaris J. Mertens niet alleen partim

de leeszaal voorzit, de comptabiliteit van het fotoatelier en het register van uit- en ontleningen bijhoudt en als typist fungeert, maar bovendien de taak van verzamelingbewaarder – dus het uithalen en terugplaatsen van de stukken – moet uitoefenen tijdens diens afwezigheid. En wanneer ten gevolge van een verzakking aan het gebouw Academiestraat 14 verscheidene lokalen moeten worden leeggehaald en hun inhoud elders ondergebracht, wanneer met het oog op de pas opgerichte Rijksarchieven te Kortrijk en te Beveren honderden meters archief moeten worden verpakt, geëtiketteerd enzovoort, worden de archivariissen hiervoor mee ingeschakeld. Pas vanaf 1 december 1965 zou de verzamelingbewaarder het gezelschap krijgen van een administratieve kracht. Ligt het voor de hand dat Jacques het beheer van de bibliotheek erbij neemt wanneer zijn collega Danhieux lange tijd afwezig is, het is minder evident dat het vervangen van de opsteller en/of collectiebewaarder wanneer die afwezig is, eveneens tot zijn takenpakket behoort...

De jaarverslagen waarin de huisvesting een vast item vormt, geven een hallucinant beeld van het ronduit bouwvallige onderkomen dat Academiestraat 14 is, en erger nog, van het aanslepende karakter van deze ongehoorde situatie. Zo wordt in 1969 het gehele gebouw nog altijd met kolen verwarmd : een installatie die dateert van 1911, het ogenblik waarop de dienst zijn intrek in de Poortersloge nam. Het mag verwondering wekken dat Jacques in dergelijke arbeidsomstandigheden er niet alleen in slaagt een aantal historische publicaties te realiseren, maar vooral zijn doctoraal proefschrift, “Bijdrage tot de kennis van de sociaal-economische toestanden op het platteland in het Brugse Vrije in de late Middeleeuwen” o.l.v. Prof. A. Verhulst, af te werken en op 1 maart 1967 met grote onderscheiding te verdedigen aan de Rijksuniversiteit Gent. Zo wordt hij eerstaanwezend assistent en op 1 augustus 1972, tien jaar na zijn indiensttreding, werkleider. Op dat ogenblik werkt hij reeds op het Algemeen Rijksarchief te Brussel als hoofd van de afdeling “Plaatselijke archieven”, een leidinggevende functie die hij vanaf 1970 bekleedt⁵. Als dusdanig behoort hij tot het departement II bevoegd voor de “Archieven van het Ancien Régime”.

---

5 Respectievelijk bij KB. van 21.07.1968 (e.a. assistent), KB van 25.05.1973 (werkleider) en KB van 22.06.1970 (afdelingshoofd).

In het Algemeen Rijksarchief te Brussel

Had hij in het Rijksarchief Brugge reeds te maken met het opmaken van dossiers inzake wapenschilden van gemeenten, in Brussel wordt dit een vaste opdracht. Op het vlak van inventarisatie blijven kerk- maar vooral hedendaagse gemeentearchieven de hoofdbrok van zijn werk uitmaken (zie publ. 3, 5, 22-59). Het beheren van parochie-registers, registers van de Burgerlijke Stand en notarisarchieven behoort eveneens tot zijn verantwoordelijkheden. Zo legt hij samen met de directeur van de Kamer der Notarissen van Waver een repertorium aan van de minuten van de notarissen van het arrondissement Nijvel (publ. 4) en stelt hij concordantielijsten op tussen de microfilms en de akten van de serie Burgerlijke Stand van de arrondissementen Brussel en Nijvel.

Niet te vergeten zijn de taken inherent aan de functie van leidinggevend ambtenaar: organisatie en controle van het werk van de medewerkers en het opmaken van allerhande rapporten en nota's, zoals de 48 pagina's over de "Brabantse instellingen en hun archief". In een federale instelling zonder vertalers komt daar voor een twee- (en meer)talige nog heel wat vertaalwerk bij. Het aantal schriftelijke wetenschappelijke inlichtingen die hij jaarlijks voor zijn rekening neemt, is groot. Zo schrijft hij in 1974 niet minder dan 236 brieven. Hij werkt mee aan tentoonstellingen, geeft rondleidingen en vervangt het departementshoofd in haar afwezigheid. Bij herhaling wordt hij gevraagd om te zetelen in de jury van de bevorderingsexamens van het technisch, administratief en beheerspersoneel.

En ook te Brussel wordt hij geconfronteerd met archiefverhuizingen. Na 17 jaar verblijf in de Koninklijke Bibliotheek en in de Miniemenstraat worden de archiefverzamelingen in 1975 ondergebracht in de Ruisbroekstraat. Jacques Mertens is duidelijk een goed organisator. Wanneer Andrée Van Nieuwenhuysen hem opvolgt als afdelingshoofd, noteert departementshoofd Andrée Scufflaire in het jaarverslag over 1978 (p. 19) dat de taak van Van Nieuwenhuysen *s'est trouvée simplifiée grâce à l'obligeance de son prédécesseur qui lui a fourni toutes les explications souhaitables relatives au fonctionnement de la section et qui a laissé à sa disposition une précieuse série de registres et de dossiers.*

In zijn "Brusselse" periode neemt Jacques tevens de arbeidsinten-

Jacques Mertens, samen met Gustaaf Janssens en Juul Verhelst op het Internationaal Archiefcongres in Maastricht, oktober 1991.

(Foto: *Griet Maréchal*)

Het personeel van het Rijksarchief te Gent, 1994. Rechttop: Guy Gadeyne, Willy Buntinx, Jacques Mertens, Raf Vanneste en Carl De Roo. Zittend: Rolande Le Loup, Hugonne Verschraegen en Arlette De Tollenaere.

(Foto: *Rijksarchief Gent*)

sieve taak op van algemeen secretaris voor het colloquium gewijd aan "Bronnen voor de historische geografie van België" dat georganiseerd wordt door het Rijksarchief en de Vereniging van Archivarissen en Bibliothecarissen van België en dat plaats zal vinden in april 1979, wanneer hijzelf opnieuw in Brugge werkt. In november 1975 was hij trouwens reeds secretaris geweest van de sectie *Régions et représentation* van de Internationale Studiedagen van het Nationaal Centrum van Standen en Landen.

En terug naar Vlaanderen

Het dagelijkse pendelen tussen Oostende en Brussel weegt en wanneer de kans zich voordoet om dichterbij huis te werken, aarzelt Mertens dan ook niet. Benoemd met ingang van 1 december 1977⁶ neemt hij vanaf 1 mei 1978 effectief de taak op van hoofd van de afdeling Brugge-Gent, met zetel in Brugge. Hij volgt er Joseph Marechal in die functie op.

Naast de taken die horen bij het leiding geven aan een afdeling, is Jacques te Brugge alweer betrokken bij een veelheid van archiefvormers. Van federale diensten, de provincie (b.v. militieregisters), gemeenten, kerkfabrieken, wateringens, rechtbanken, families (b.v. de Renynghe de Voxrie), bedrijven en andere privé-organisaties, zal hij respectievelijk de bescheiden inspecteren, inventariseren of selecteren. Het organiseren van tentoonstellingen, het geven van rondleidingen, het meewerken aan het toekennen van gemeentewapens, het beantwoorden van wetenschappelijke briefwisseling – honderden brieven per jaar –, het persklaar maken van publicaties, het nazien van bestanden : stuk voor stuk steeds weerkerende activiteiten. Als leidinggevende in de provincie moet je wel erg flexibel zijn !

Flexibel moet hij ook blijven wanneer hij in 1990 mevrouw Coppejans-Desmedt als departementshoofd opvolgt. Dit betekent immers het hoofd zijn van alle rijksarchieven in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, gecombineerd met het dagelijkse beheer van de zetel te Gent⁷. De hoofdlijnen van Jacques' activiteiten blijven dezelf-

6 KB van 23.03.1978.

7 Met ingang van 1 november 1989 : KB van 12.02.1990.

de, met dien verstande dat inspecties en selecties en vooral het logistieke beheer en de uitvoering ervan voortaan een groter aandeel krijgen. Zo moet hij sinds eind 1990 weer zelf alle secretariaatswerk doen. Het departementshoofd beschikt over geen enkele administratieve kracht ! Eigen accenten leggen, laat staan een eigen beleid uitbouwen, is niet mogelijk. De opdrachten voor de rijksarchivarissen worden immers opgelegd door de Wetenschappelijke Raad of door de Algemene Rijksarchivaris, zoals Jacques langs zijn neus weg in het jaarverslag 1993 opmerkt. Toch houdt hij een lijn aan. We laten hem hierover zelf aan het woord in zijn "Verslag over mijn activiteiten als departementshoofd" : *De stelregel die ik steeds heb aangehouden getrouw, heb ik ook als departementshoofd zoveel mogelijk getracht mijn medewerkers het meest ondankbare werk – opzoekingen, louter administratieve opdrachten, ... – te besparen om hen toe te laten maximaal te kunnen werken aan het maken van toegangen en archiefstudies. [...] Ik heb verder getracht een zo goed mogelijke werksfeer te laten heersen in alle depots van het departement, omdat ik ervan overtuigd ben dat het rendement vermindert in een verziekte werksfeer. Dit mag evenwel niet beletten verantwoordelijkheden te nemen als die moeten worden genomen. Mijn beleid was er dus op gericht de medewerkers de nodige vrije hand te verlenen, en hen toch terzelfder tijd te laten aanvoelen dat hun werk (van nabij) gevolgd werd.*⁸

Zijn medewerkers ervoeren dit eveneens zo. Al wie wij polsten over Jacques als baas of als collega was vrij unaniem. *Hij gaf je verantwoordelijkheid gepaard met een zekere mate van vrijheid, maar je moest niet met zijn voeten spelen ! of Een goeie baas. Altijd bereid je iets bij te brengen. Dit was trouwens in ons beider voordeel : ik had iets opgestoken en hij, als baas, kon een bepaalde taak delegeren. Of nog Hij was begaan met zijn mensen, stond voor hen open, niet enkel voor de problemen inherent aan hun werk, maar ook voor hun menselijke problemen. Hij was tegelijk baas en vriend. Absolute luisterbereidheid was een tweede natuur.*

Hij beperkt zich daartoe echter niet. Door zijn ervaring ziet hij altijd een oplossing voor de problemen. Unaniem getuigt men van

---

8 Schrijven van 6 mei 1996 in GENT, *Rijksarchief*, Archief van het Archief, dossier J. Mertens.

zijn zeer ontwikkeld sociaal gevoel, iets wat geen verwondering wekt als we naar zijn vele andere activiteiten kijken.

Tegelijk kon – en kan – hij goed relativeren en anderen leren relativeren. Hierin en in het vertellen van anekdotes had hij in zijn collega Luc Danhieux een goede *compagnon de route*. Jonge collega's hield hij de hand boven het hoofd. Een anekdote van Maurice Vandermaesen kan dit illustreren. *Toen ik, aldus Maurice, als beginnend archivaris full-time leeszaaldienst moest doen, kreeg ik als mediëvist uiteraard met alle schriftpyten door de eeuwen heen te maken. Deed zich tijdens deze korte inlooperperiode toch een taai paleografisch leesprobleem voor en om gezichtsverlies te vermijden, gaven Jacques en Luc mij de raad aan de lezer wat geduld te vragen vermits ik de tekst 'onder de (ultraviolette) lamp' moest leggen. Die 'lamp' waren uiteraard de collega's.*

Maar terug naar zijn werk als departementshoofd. In deze functie moet hij natuurlijk heel wat nota's en rapporten opmaken, archiefbewerkingsplannen, inventarissen enz. beoordelen en veel vergaderingen bijwonen. Als we uit zijn vele taken en realisaties in die periode er een moeten uitkiezen, is dit de campagne in 1989-1993, waarbij gepoogd wordt alle gemeenten en OCMW's te inspecteren en samen met de provinciebesturen een gecoördineerde actie op touw te zetten om deze besturen tot een goede en volgehouden zorg voor hun archief aan te zetten (publ. 77 en 78). In dit kader helpt hij cursussen voor ambtenaren van gemeenten en OCMW'S op te zetten. Het beheer van het statisch archief is het deel dat hij voor zijn rekening neemt. Hij is in de periode 1989-1996 ook lid van de Wetenschappelijke Raad bij het Rijksarchief, waar we hem als diplomatische én principiële collega hebben ervaren⁹.

---

9 De informatie over zijn loopbaan in het Rijksarchief haalden we uit de gedrukte jaarverslagen van het Rijksarchief 1969-1985, uit de jaarverslagen bewaard in Brugge, *Rijksarchief*, Archief van het Archief, 23.03 en Gent, *Rijksarchief*, Archief van het Archief reeks L en uit de publicaties: H. COPPENS (red.), *Bio-bibliografisch Repertorium van het Wetenschappelijk Personeel*, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1981, p. 118-123 (*Miscellanea archivistica* XXX) en H. COPPENS en R. LAURENT (o.l.v.), *Het Rijksarchief in België - Les Archives de l'Etat en Belgique, 1796-1996. Geschiedenis van de Instelling en Bio-bibliografisch Repertorium van de Archivarissen - Historique de l'Institution et Répertoire bibliographique des Archivistes*, Brussel, 1996, p. 445-458. (*Miscellanea Archivistica. Studia* 86).

De sfeer binnen het Rijksarchief in de jaren negentig is, eufemistisch uitgedrukt, niet optimaal. *Mijn laatste jaren hadden mijn mooiste jaren moeten worden, maar de werkelijkheid was evenwel anders*, placht hij te zeggen. Zijn gezondheid laat nu en dan te wensen over en wanneer hij zestig is, gaat hij met pensioen (1 juli 1996).

Maar mochten we van Jacques enkel de "rijksarchieffactiviteiten" schetsen, we zouden hem ongelooflijk tekort doen. Jacques is immers een erg veelzijdig persoon met heel veel inzet. Er is de archivaris actief in het archiefveld buiten het rijksarchief, er is de historicus met een zeer brede belangstelling en die in tal van wetenschappelijke instellingen of initiatieven bestuursfuncties of verantwoordelijkheid opneemt en er is de sociaal ingestelde en politiek actieve Jacques. Het uitwerken van al deze aspecten zou zonder probleem een volledige aflevering van deze *Handelingen* kunnen vullen. We moeten ons bijgevolg beperken tot het aanstippen van enkele ervan. Laten we beginnen met zijn rol in de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezen (VVBAD).

Actief in de VVBAD

Zoals anderen, ontsnapt ook Jacques niet aan de zachte dwang om eens hij rijksarchivaris is, lid te worden van de unitaire Vereniging van Archivarissen en Bibliothecarissen van België. Hij maakt gedurende een achttal jaar deel uit van de redactie van het tijdschrift *Archief- en Bibliotheekwezen in België / Archives et Bibliothèques de Belgique*. Wanneer in 1982 echter een sectie Archief bij de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezen wordt opgericht¹⁰, maakt Jacques deel uit van het bestuur. Op de algemene ledenvergadering van 20 oktober 1983 wordt hij tot voorzitter van de sectie verkozen en na twee jaar treedt hij vrijwillig terug. Studiedagen over het gebruik van de computer en de minicomputer in het archief, over het audiovisueel archief en over de relatie archief-documentatie,

---

10 Ontstaan door de fusie van de VVBAD met de Nederlandstalige sectie van Archief- en Bibliotheekwezen van België, goedgekeurd op de algemene ledenvergadering op 29 november 1982 : zie G. ASAERT, "De sectie Archief", in : *Nu van hooger hand...* Vijfenzeventig jaar Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezen, Antwerpen, 1996, p. 269.

die onder zijn voorzitterschap plaatsvinden, illustreren zijn vooruitstrevende kijk. Archieftechnische en organisatorische studiedagen nemen de overhand op historische. Archivistiek ziet hij als een volwaardige discipline. Hij probeert ook niet-rijksarchivarissen bij de sectie te betrekken¹¹.

Hij is zich bewust van de noodzaak van politieke drukking om iets gerealiseerd te krijgen. Daarvan getuigen de moties en brieven die onder zijn voorzitterschap aan de politici worden overgemaakt. Zo wordt b.v. een motie gezonden aan de Minister van Binnenlandse Zaken en aan alle leden van de Vlaamse Raad waarin wordt aangedrongen op een sluitend net van goed uitgeruste en voldoende bemande gemeentearchieven¹². En even typisch voor hem is zijn waken over het principieel neutrale karakter van de organisatie¹³. Maar wellicht zijn belangrijkste initiatief is de oprichting op 23 september 1985 van de werkgroep "archiefbeleid", een werkgroep die trouwens nog steeds actief is. Hij zal er vele jaren de voorzitter van zijn. Hij ziet de behoefte in van een aangepast wetgevend kader voor het archiefwezen. Onder zijn voorzitterschap worden bijgevolg standpunten geformuleerd, terwijl voorstellen voor archiefwet en decreet door anderen neergelegd, kritisch worden bestudeerd. Heel wat studiedagen die de sectie organiseert, weerspiegelen de activiteiten van deze werkgroep. De tweede publicatie in de reeks Archiefkunde, *Voor een nieuwe Archiefwet*, waarvan hij samen met Juul Verhelst de redactie verzorgt (publ. 67), is een eerste resultaat (voorgesteld op een persconferentie te Antwerpen op 16 december 1987). Nadien buigt de werkgroep zich over de problematiek van de opleiding¹⁴ zonder daarom het eer-

---

11 "Het aantal professionele archivarissen in Vlaanderen is te klein voor een zelfstandige beroepsvereniging", in : *Bibliotheek- & Archiefgids*, 72 (1996), p. 182-186 (interview afgenomen door Godfried Kwanten); de jaarverslagen in *Info. Mededelingenblad van de VVBAD*, G. ASAERT, "De sectie archief", p. 268-284 en de publicatienummers 64 en 71.

12 *Info. Mededelingenblad van de VVBAD*, april 1985, motie van februari 1985. Op 15 maart 1985 schrijft hij een brief aan de Minister van Onderwijs, waarin hij wijst op het bestaan van de VVBAD en op de activiteit van zijn werkgroep Archiefbeleid en dit in het kader van de modernisering van de archiefwet : *Info*, juli-augustus 1985.

13 *Info*, november 1984 : verslag van de studiedag van 19.09.1984.

14 Op de studiedag van 12 december 1986 wordt een motie goedgekeurd waarin de overheid wordt gevraagd in een archiefschool te voorzien : *Info*, november, 11b 1987.

ste objectief uit het oog te verliezen. Centraal staat de vraag of er een specifieke opleiding moet zijn en welke rol de vereniging daarin eventueel moet spelen (1989). Deze invulling is echter geen lang leven beschoren, waarna de werkgroep vanaf eind 1992 terugkeert naar het eerste aandachtspunt. Dit leidt opnieuw tot een publicatie van dezelfde redacteurs, *Een archiefwet voor het federale België* (publ. 74), waarin hij de recente parlementaire voorstellen voor een archiefwet vergeleek met de standpunten van de vereniging. Wanneer hij de voorzittersfakkel aan Hilde Van Ongevalle heeft doorgegeven, blijft hij deze problematiek actief volgen en hamert hij op de noodzaak van een archiefwetgeving, aangepast aan de ontwikkeling van de archivaliek, de staatsstructuur en de bestaande instellingen. Zijn inzichten komen sterk tot uiting in 'Standpunt van de werkgroep 'Archiefbeleid' ... inzake voorstellen van archiefwetgeving door mevrouw S. Creyf ingediend...'. Dit voorstel wordt er vergeleken met het zgn. "Amendement Garcia"¹⁵. Daarop volgen nog de persoonlijke artikels 'De actuele stand van zaken over de archiefwetgeving in België' (publ. 80) en 'Archieforganisatie in België en Vlaanderen' (publ. 82).

Het historisch werk

Alhoewel Jacques de sectie Archief van de VVBAD als beroepsvereniging op het archivalieke pad heeft gebracht en ervan overtuigd is dat de hoofdaandacht van de archivaris niet langer naar de geschiedschrijving mag gaan, blijft hij van oordeel dat archivarissen steeds historici moeten blijven, *met een veelzijdige interesse voor bronnen en onderzoeksterreinen en met een archivalische vaktechnische opleiding*¹⁶. Zelf heeft hij de combinatie onderzoek-inventariseren nooit losgelaten.

Zijn uitgebreide lijst van publicaties maakt overduidelijk dat zijn historische belangstelling zeer breed is en dit geldt zowel voor de periodes als qua thematiek. Toch zijn er een aantal uitgesproken aan-

---

15 "Standpunt van de werkgroep 'Archiefbeleid' van de sectie Archief van de VVBAD inzake voorstellen van archiefwetgeving, door mevrouw S. Creyf ingediend in de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers", in : *Bibliotheek- & Archiefijds*, 72 (1996), p. 90-94.

16 "Het aantal professionele archivarissen", p. 185.

dachtsvelden. Behalve de vele inventarissen en rapporten die beroepshalve tot stand kwamen (zie de publicatielijst) en de publicaties die in het kader van de VVBAD reeds aan bod kwamen, zijn er de bijdragen die nauw verband houden met zijn loopbaan als archivaris. Vandaar immers zijn aandacht gedurende zijn gehele carrière voor de bronnen (niet beperkt tot die uit de middeleeuwen), voor typologische studies en voor de geschiedenis van archieven en archiefvorming. Poortersregisters, parochieregisters, registers van de burgerlijke stand, bevolkingsregisters, *status animarum*, archief van en over Oostende, hospitaalarchieven en bronnen voor de historische geografie¹⁷, kennen voor hem geen geheimen (publ. 60-63, 65, 70, 76).

Hierbij leunen de bijdragen aan die opgebouwd zijn rond één belangrijke, vaak boekhoudkundige bron zoals het haardgeld (publ. 127) en allerlei rekeningen (publ. 96, 152, 165), die dikwijls in bijlage worden uitgegeven of die een zuivere tekstuitgave zijn zoals 'De bouwrekeningen van de schuur van Scueringhe' (publ. 95) en het 'Fragment van een vijftiende-eeuwse rekening van de Duinenabdij' (publ. 174). De meeste tekstuitgaven behoren evenwel tot één van zijn grote aandachtspunten en die zijn de institutioneel-sociale geschiedenis, de historische geografie, de landbouwgeschiedenis en de historische metrologie. Dit sluit echter geen "zijsprongen" uit op andere terreinen, zoals de demografie, de hulpwetenschappen of de economische geschiedenis.

De onderwerpen aangesneden voor zijn licentiaats- en zijn doctoraatsverhandeling zal hij actief blijven volgen. Vele artikelen wijdt hij aan de vertegenwoordiging van de verschillende bevolkingsgroepen in het stadsbestuur, aan de spanningen tussen stedelijke bevolkingsgroepen en aan sociale geografie¹⁸. Met zijn doctoraat verlegt hij zijn aandacht niet van de stad naar het platteland, dit onderzoeksterrein komt er veeleer bij. We vermelden onder de vele pennenvruchten zijn bijdragen in de *Nieuwe Algemene Geschiedenis der Nederlanden* (publ. 143, 150), zijn monografie *De laat-middeleeuwse landbouwconomie in enkele gemeenten van het Brugse platteland* (publ. 112), 'Yield ratios in Flanders' i.s.m. A. Verhulst (publ. 97), 'Les communautés rurales d'ancien régime en Flandre' i.s.m. A. Verhulst en W. Block-

---

17 Publicatie 141 waarvan hij de redactie op zich neemt.

18 Zie de publicaties 83, 86, 87, 90, 106, 117, 120, 121, 125, 127, 146, 160, 190.

mans (publ. 161) en ten slotte als tekstuitgave het rapport van prefect Holvoet (publ. 109)¹⁹. Verwant met zijn belangstelling voor het plateland is die voor de historische geografie. Vanaf 1964 verschijnen regelmatig bijdragen over deze materie²⁰.

Behalve landbouwspecialist is Jacques evenzeer, indien niet meer – maar voor ons is dit onmogelijk af te wegen –, de man die vernieuwend werk heeft geleverd op het terrein van de historische metrologie. Op het gebied van maten en gewichten spreekt hij internationaal zijn woordje mee. Zijn bijdragen strekken zich uit van de studie van lokale inhoudsmaten of voor specifieke goederen of situaties²¹ – over de rol van de overheid op het vlak van reglementering en controle²² – tot algemener artikels over de ontwikkeling en invoering van het metriek stelsel²³. Zijn bibliografie van werken over oude maten en gewichten in de Nederlanden mogen we hier zeker niet onvermeld laten (publ. 140). Een korte synthese van zijn kennis leest men in zijn inleiding op het *Metrologisch Vademecum voor Vlaanderen* in 2003 uitgegeven samen met Paul Vandewalle (publ. 200).

Kunnen sommige bijdragen eerder kort schijnen en vaak ontstaan naar aanleiding van een of andere concrete bron, ze overstijgen stuk voor stuk het niveau van het praatje bij een documentje. Steeds worden problematiek en context geschetst. De grote geschiedenis wordt binnengehaald aan de hand van kleine feiten of om het met de woorden van Dimitri Verhulst te zeggen : hij laat de hele wereld langs een klein kiertje binnen²⁴. Schijnbaar doordeweekse gebeurtenissen krijgen zin doordat ze in een groter geheel worden geplaatst. Voorbeelden hiervan zijn ‘De bevolking van Lo...’ (publ. 103) en ‘Biervliet, een laat-middeleeuws centrum van zoutwinning’ (publ. 92). Door zijn kennis verwerft hij een visie die hem toelaat via interpretatie een groot tableau te borstelen waarbij het gebeurt dat hij, zoals in zijn studie over ‘de economische leefbaarheid van de leken-

---

19 Zie ook de publicaties 113, 115, 144, 145 en 161.

20 Zie de publicaties 94, 135, 148, 149, 158, 159.

21 Zie de publicaties 111, 124, 139, 151, 163, 168, 170, 176, 179, 180, 185, 186, 187.

22 Zie de publicaties 101, 130, 175, 182, 184.

23 Zie de publicaties 123, 137, 153, 167, 177, 181.

24 Dimitri Verhulst zegt dit over de sterkte van L.P. Boon : “dat hij de hele wereld en haar problemen langs een klein kiertje in zijn novelle binnenliet” : *DMBoeken*, Wekelijkse literaire bijlage van De Morgen van woensdag 9 november 2005, p. 3.

heerlijkheid' (publ. 119), daarbij meer vragen oproept dan hij antwoorden geeft.

Gaandeweg is hij zich meer en meer gaan bezinnen over de taak van de historicus en de rol van de geschiedenis of, zoals hij het zelf zegt "De geschiedenis als wapen, de strijd om de geschiedenis"²⁵. Zo zal hij een aantal beelden uit de Vlaamse nationalistische historiografie demystifiëren. Reeds in 1978 belicht hij het ontstaan van het beeld van Zannekin in de 19de eeuw als nationalistische held en de rol van dit beeld (publ. 133). Later komen 1302 en de Gulden Sporenslag aan de beurt. Jacques bestudeert hoe Conscience de historiografie van zijn tijd diepgaander heeft beïnvloed dan de historische gebeurtenissen zelf. Een strijd tussen twee personen binnen het kader van het leenstelsel werd bij Conscience een element ter versterking van het Belgische nationale gevoel en werd nadien gerecupereerd door het Vlaams nationalisme. Dat men later vieringen aan deze data heeft verbonden, is voor hem op zich geen bezwaar, op voorwaarde dat men beseft dat deze gebeurtenissen hun symboolwaarde niet aan de historiciteit ontleen, maar aan latere historische interpretatie die vaak totaal vreemd is aan de werkelijkheid (publ. 199, p. 77). De figuur van Uilenspiegel of de historische wortels van de roman van Charles De Coster analyseert hij op vergelijkbare wijze (publ. 201). Het geschiedenisverhaal is nooit definitief. Iedere generatie herschrijft haar geschiedenis. Dit draagt bij tot "het ontwikkelen van zin voor relativiteit, begrip en verdraagzaamheid", aldus Jacques, wat meteen zijn voorliefde voor de geschiedenis verklaart en wat eigenschappen zijn die bij uitstek ook op hem van toepassing zijn (publ. 198 p. 269).

Vulgarisatie

Jacques vindt het belangrijk anderen van zijn kennis te laten profiteren. Hij realiseert dit op verschillende manieren. Behalve via publicaties voor een breed publiek (publ. 87, 89, 90, 91) is een erg geliefkoosde manier, die hij trouwens nog altijd met enthousiasme verderzet, deze via lezingen. Hij geeft er heel veel: van het Vlaams Filologencongres in 1963 over tal van VVF-afdelingen (b.v. 1977,

---

25 "Het aantal professionele archivariissen", p. 185-186.

1979), plaatselijke verenigingen, de Emulatie, de Leiegouw, afdelingen van culturele fondsen zoals het Vermeylen- en het Willemsfonds, de Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid (nu omgevormd tot Curieus) tot professionele organisaties, de Koninklijke Academie, de Marine Academie te Antwerpen en verenigingen in het buitenland.

Zijn onderwerpen zijn heel divers. Vaak vinden ze later een neerslag in artikelen, soms weer niet, zoals “de beeldenstorm in Roeselare”, “de geselaars in Zuid-Vlaanderen” en “de vrouwen op het strand van 1774 te Nieuwpoort”, onderwerpen die hij behandelt voor de Gewestelijke Omroep West-Vlaanderen in 1965. Andere onderwerpen zijn de “Armoede van 1800 tot nu in ons land”, “de levensomstandigheden van arbeiders in de 19de eeuw” en het “Beleg van Oostende”, die meer recent aan de orde waren.

Voor verscheidene doelgroepen wordt hij als lesgever gevraagd. Voor lokale vorsers maakt hij de cursus *Instellingen van de middeleeuwen, moderne en hedendaagse tijden* (publ. 136), voor archivariissen de *Ontsluiting van archieven* (publ. 68) en ten behoeve van de vorming georganiseerd door de provinciebesturen de reeds vermelde “syllabus beheer van statisch archief van gemeenten” en de “syllabus beheer van statisch archief voor ocmw’s”.

Hij doceert “archivistiek m.b.t. de geschiedenis van wetenschappen en techniek” en “meet- en weegsystemen in het verleden” in het kader van het Derde cyclus-onderwijsprogramma “Geschiedenis van de Wetenschappen en de Techniek”²⁶. Hij werkt actief mee aan encyclopedieën, schrijft bijvoorbeeld in de jaren 1975-1977 circa 160 notities in *De Grote Oosthoek. Encyclopedie en Woordenboek* (7de druk). Quasi ontelbaar zijn de kritische notities die hij verzorgt in het *Bulletin critique d'histoire de Belgique* (25 in 1972-73, 24 in 1973-1974 en 42 in 1975) en de boekbesprekingen voor zowel historische als archivalische tijdschriften²⁷.

---

26 Vermeld in het jaarverslag van het Rijksarchief van 1986.

27 Zie de lijst van de publicaties 3. Bijdragen in Woordenboeken en 4. Kritische recensies.

Politiek en sociaal geëngageerd

Tijdens zijn academische opleiding groeit zijn waardering voor de historische rol van de arbeidersbeweging. Jacques komt immers niet uit een socialistisch milieu. Zijn vader had een onderwijzersdiploma, maar was actief in de verzekeringswereld, zijn moeder was huisvrouw. Als bijkomende reden om zich bij de toenmalige BSP aan te sluiten citeert hij dat deze partij toen, in 1962, bij uitstek de partij was die de vrijzinnigheid verdedigde²⁸. Jacques is dan ook een overtuigd voorstander van het gemeenschapsonderwijs. Hij is niet enkel lid, maar neemt bestuursverantwoordelijkheden op zich en kruipt bij tijd en wijle in zijn pen voor de organen van de georganiseerde vrijzinnigheid zoals *De Fakkelkrant* en *De Vrijzinnige Lezer*. En als er behoefte is aan een spreker, kloppen deze organisaties nooit tevergeefs bij hem aan. Zo is hij bestuurslid van de Oudervereniging van het Koninklijk Lyceum van Oostende (1970-1976), lid van het Humanistisch Verbond (sinds 1967), lid van de Oudervereniging voor Moraal in Oostende (sinds 1970) en bestuurslid in de periode 1978-1983 en lid van de Raad voor het Pluralistisch Onderwijs namens de niet-confessionele strekking (1984-1991).

In het gehele socialistisch georiënteerde veld zet hij zich in : van het partijpolitieke over het culturele en het sociale tot het historische. Hij is de politiek geëngageerde die bewust de basismilitant wil blijven, of – juister – ook de taken aan de basis op zich neemt. Als ondervoorzitter van de sp.a-Oostende voelt hij zich niet te beroerd om folders te plooiën en te bussen en regelmatig zijn medewerking te verlenen aan *Infrarood*, indertijd het ledenblad van de federatie Oostende-Veurne-Diksmuide en aan het plaatselijke ledenblad *Sp-Info Oostende*, in 1996 opgevolgd door *De Rode Lijn*²⁹. Van het Vermeylenfonds is hij bestuurslid sinds 1981, van de CSC, nu Curieus Oostende, sinds 1979 waarvan in de periode 1999-2004 als ondervoorzitter. In de seniorenwerking die aanleunt bij het socialistische ziekenfonds, de

28 *Doen*, 5 (1996-1997), nr 45, p. 25.

29 In *Infrarood* (ook *Infra-rood* en *Infra rood*) publiceert hij vanaf 1980 als een van de medewerkers regelmatig bijdragen over actuele onderwerpen. Van *De Rode Lijn. Magazine voor SP en CSC leden* dat in 1997 *De Rode Lijn. SP-Info Magazine voor SP & CSC leden* wordt en in 2002 *De Rode Lijn. Sp.a-Info. Magazine voor Sp.a & CSC leden*, maakt hij vanaf de start in 1996 deel uit van de redactie.

Bond Moyson, is hij actief. De “Dynamische 50+-ers” hebben aan hem een gemotiveerd voorzitter. In vele lokale initiatieven vertegenwoordigt hij de sp.a.

En nog

Om zijn kennis en inzet wordt hij vaak gevraagd in tal van wetenschappelijke commissies, redacties³⁰ en advies- en bestuursraden. We sommen er enkele op. In de periode 1969-1978 is hij geassocieerd lid van de Belgische Commissie voor Bibliografie. Van 1972 tot 2001 is hij lid van de Raadgevende Commissie voor het Stadsarchief Oostende. Op 24 maart 1986 wordt hij verkozen in de Algemene Vergadering van Amsab vzw, nu AMSAB - Instituut voor Sociale Geschiedenis. Op 17 februari 1989 volgt zijn toetreding tot de Raad van Bestuur. Sinds 1986 is hij namens Amsab plaatsvervangend lid van de Raad van de Archief- en Documentatiecentra erkend door de Vlaamse Raad. Eveneens namens Amsab-ISG is hij lid van de Werkgroep van de Vlaamse Sociale Strijd bij de provincie Oost-Vlaanderen (sinds 1 februari 1995). Sinds 1982 is hij medewerker van de Bestendige Commissie voor de Geschiedenis van de Wetenschappen bij de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten. Vanaf 1985 noteren we hem als lid van het *Comité International pour la Métrologique historique*. In 1986 wordt hij lid van de begeleidingscommissie van het gemeenschappelijk Nederlands-Belgisch project “Wetenschappelijk Onderzoek naar en van het Nederlands Schrift voor 1300» en tien jaar later geassocieerd lid van de Koninklijke Belgische Marine Academie (1996-). Van 1995 tot 1998 is hij lid van de adviesraad van de GGS Archivistiek en Hedendaags Documentbeheer³¹. Sinds 1979 is hij lid van de Provinciale Adviescommissie van West-Vlaanderen voor Geschiedenis en Volkskunde, en van de Culturele Raad van de provincie West-Vlaanderen. Hij wordt voorzitter van deze commissie in

---

30 Toen hij in het onderwijs stond engageerde hij zich in de redacties van “Clio” en van “Geschiedenis in het Onderwijs. Orgaan der leraars Geschiedenis Officieel Middelbaar en Normaalonderwijs” (1961-1962).

31 Dit heet nu de gespecialiseerde masteropleiding (master-na-master) “Archivistiek : Erfgoedbeheer en Hedendaags Documentbeheer”.

1992 en lid van het uitvoerend bureau van de Culturele Raad en dit tot 2000. Hij maakt deel uit van de raad van beheer van de plaatselijke openbare bibliotheek te Oostende (1983-2002) en is lid van de adviescommissie voor de grafmonumenten (1995-2000), beide namens de SP. Al vele jaren is hij bestuurslid bij de Vrienden van de Stedelijke Musea van Oostende vzw, een vereniging die hem in 2004 herkoos voor een nieuwe termijn van zes jaar³².

In een woord, veel, heel veel en heel vaak – en we zijn verre van volledig – wordt op hem een beroep gedaan. En of dit nog niet volstond, heeft de onvermoeibare Jacques in 2002 nog het attest van gerechtelijk deskundige aan de Universiteit te Gent behaald, met als specialisatie schriftontleiding³³. Geregeld wordt hij dan ook als expert door rechtbanken geraadpleegd.

Tot slot

Veertig jaar geleden werden wij collega's, in maart 1966 deed ik immers mijn intrede in het Rijksarchief. Meer dan twintig jaar geleden leerde ik Jacques via de sectie Archief van de VVBAD en vooral via de werkgroep archiefbeleid beter kennen. Van collega's werden we vrienden. De reden waarom ik zonder aarzeling en met veel genoeg ben ingegaan op de vraag om Jacques' bio-bibliografie te schrijven. Ik heb heel wat van zijn activiteiten kunnen achterhalen, maar ik ben geen literator. Mocht dit wel het geval zijn, dan zou de mens Jacques veel beter uit de verf komen. Toch hoop ik dat uit de vele hierboven geschetste activiteiten zijn ongeëvenaard engagement en zijn grote betrokkenheid mogen blijken. Zelden wordt aan de steeds goedgemutste Jacques, alhoewel hij niet van persoonlijke tegenslagen gespaard bleef, iets tevergeefs gevraagd. Steeds staat hij klaar voor anderen. Op de website van het Vermeylenfonds lezen we "Kritische ingesteldheid, verdraagzaamheid en solidariteit zijn onze maatstaven voor een strijdbaar engagement". Het kon zijn motto zijn. Samen met zijn vele vrienden wens ik hem dan ook van ganser harte : ad multos annos !

32 Zie de internetsite van de stad Oostende.

33 A. LOOMAN, Adresboek van het OSGG (Oud-studenten Geschiedenis Universiteit Gent). Aanvulling 2003 op de Millenniumeditie 2001, OSGG, Gent, 2003, p. 44.

De publicaties van Jacques Mertens

Afkortingen :

ABB	Archief- en Bibliotheekwezen in België – Archives et Bibliothèques de Belgique
AELLN	Archives de l'Etat te Louvain-la-Neuve
AGR	Archives générales du Royaume
ARA	Algemeen Rijksarchief Brussel
B&Agids	Bibliotheek- & Archiefgids
BTFG	Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis
HGGSEB	Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge
HKCG	Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis
HMGOG	Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent
Instr.	Instrument de recherche à tirage limité
I.s.m.	in samenwerking met
RAL	Rijksarchief te Leuven
Toegang	(Reeks) Toegangen in beperkte oplage
VVBAD	Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezen

1. ARCHIEFPUBLICATIES

1.1. *Inventarissen en repertoria*

1. In : *Inventarissen van archieven van kerkfabrieken. Rijksarchief te Brugge*, II, Brussel, 1966 : 'Dudzele' (p. 5-21), 'Klemskerke' (i.s.m. J. Marechal, p. 23-24), 'Ledegem' (p. 26-27) en 'Loppem' (p. 28-29) ; III, Brussel, 1967 : 'Inventaris van het archief van de kerkfabriek St. Gilliskerk te Brugge' (29 p.) ; V, Brussel, 1968 : 'Brielen' (p.10), 'Gits' (p. 11-14), 'Kortemark' (p. 22-25), 'Nieuwkerke' (p. 26-27), 'Sint-Jacobs-Kapelle' (p. 28), 'Vlissegem' (p. 29-31), 'Westkapelle' (p. 32-40), 'Westvleteren' (p. 41) en 'Zandvoorde' (p. 47-49) ; VI, Brussel, 1969 : 'Leisele' (p. 14-24), 'Leke' (p. 25-27), 'Oostende Sint-Petrus en Paulus' (p. 33-37), 'Oostkamp' (p. 38-47), 'Oostvleteren' (p. 51-53) en 'Ruddervoorde' (p. 58-63).
2. In : *Inventarissen van gemeentearchieven. Rijksarchief te Brugge*, III, Brussel, 1966 : 'Woesten' (p. 35) ; IV, Brussel, 1968 : 'Assebroek' (p. 1-25), 'Wenduine' (p. 52-86) ; V, Brussel, 1974 : 'Izenberge (2de zending)' (p. 63-68), 'Leffinge' (p. 69-74), 'Moere (2de zending)' (p. 75-84), 'Pollinkhove' (p. 85-101), 'Reninge (2de zending)' (p. 127-130) ; VI, Brussel, 1980 : 'Keiem' (p. 39-43).
3. In : *Inventarissen van hedendaagse archieven van gemeenten* (Algemeen Rijksarchief), I, Brussel, 1975 : 'Bekkevoort' (p. 7-9), 'Bertem' (p. 11-15), 'Betekom' (p. 17-20), 'Boutersem' (p. 21-25), 'Buizingen' (p. 27-33), 'Halle' (p. 35-40), 'Halle-Booienhoven' (p. 41-48), 'Hever' (p. 49-59), 'Houwaert' (p. 61-65), 'Kumtich' (p. 73-78), 'Langdorp' (p. 79-82), 'Lubbeek' (p. 105-110), 'Rillaar' (p. 121-140), 'Testelt' (p. 147-149), 'Wambeek' (p. 151-155).
4. I.s.m. J. WATTIEZ, *Répertoire des archives notariales de l'arrondissement de Nivelles, XVIe-XXe siècle*, Brussel, 1975, 167 p.
5. In : *Kerkelijk Archief van Brabant. Supplement nrs 28421-32960. Beknopte inventarissen van archieven door kerkfabrieken aan het Algemeen Rijksarchief in bewaring gegeven*. Brussel, 1986 : 'Hever' (p. 45-46).

1.2. Toegangen in beperkte oplage

1.2.1. Rijksarchief te Brugge

In : *Kerkfabrieken. Toegangen in beperkte oplage 17-29*, Brussel, 1992, de inventarissen van de archieven van volgende kerkfabrieken¹ :

6. 'Dudzele (1ste zending)', p. 5-21 p. (Toegang 21).
7. 'Hoeke (1ste zending)', 4 p. (Toegang 27).
8. 'Ichtegem', 4 p. (Toegang 28).

In : *Kerkfabrieken. Toegangen in beperkte oplage 30-44*, Brussel, 1992, de inventarissen van de archieven van volgende kerkfabrieken² :

9. 'Proven', 2 p. (Toegang 34).
10. 'Sint-Kruis' (en addendum door M. Bambust-Declerck), 8 p. (Toegang 36).
11. 'Stene' (i.s.m. J. Devos), n.p. [14 p.] (Toegang 39).
12. 'Voormezele', 2 p. (Toegang 40).
13. 'Westkapelle' (i.s.m. J. De Smet en M. Bambust-Declerck), 13 p. (Toegang 42).
14. 'Zevokote', 4 p. (Toegang 44).
15. *Inventaris van het archief van het Hoofdwaterschoutsambt Oostende*, Brussel, 1992, 22 p. (Toegang 90).
16. *Inventaris van het archief de Schietere de Lophem*, Brussel, 1992, 10 p. (partim) (Toegang 92).
17. *Militieregisters van West-Vlaanderen (1813-1922)*, Brussel, 1992, 106 p. (Toegang 13).

---

1 Het is onmogelijk de correcte bibliografische en archivistische referentie te geven omdat de omslag, de titelpagina toegevoegd aan elke inventaris en de eigenlijke inventaris telkens een andere titel dragen en wat de tweede pagina betreft trouwens een verkeerde titel.

2 Het is onmogelijk de correcte bibliografische en archivistische referentie te geven omdat de omslag, de titelpagina toegevoegd aan elke inventaris en de eigenlijke inventaris telkens een andere titel dragen en wat de tweede pagina betreft trouwens een verkeerde titel.

18. *Inventaris van het archief van de watering van Stampershoek (Ancien Regime en Nieuwste Tijd)*, Brussel, 1992, ongepag. (Toegang 84).
19. *Familiearchief van Renynghe de Voxvrie* ([i.s.m. J. Marechal]), Brussel, 1992, 67 p. (Toegang 110).
20. *Kasselrij Ieper*, reeks V, Brussel, 1992 (Toegang 114).
21. *Inventaris depot Hooreman*, Brussel, 1998, 10 p. (Toegang 162).

1.2.2. Algemeen Rijksarchief³

22. *Inventaris van het archief van de gemeente Erps-Kwerps (heden- daagse periode)*, Brussel, 1993, 11 p. (Toegang 144). Ook RAL, 2001 (Toegang 5).
23. *Inventaire des Archives communales de la Hulpe (époque contem- poraine)*, Bruxelles, 1993, 6 p. (Instrument 139). Ook AELLN, 2002 (Instr. 8).
24. *Inventaire des Archives communales de Chastre-Villeroux- Blanmont (époque contemporaine)*, Bruxelles, 1993, 6 p. (Instr. 140). Ook AELLN, 2002 (Instr. 9).
25. *Inventaris van het archief van de gemeente Bierbeek (hedendaag- se periode)*, Brussel, 1994, 9 p. (Toegang 163). Ook RAL, 1994 (Toegang 8).
26. *Inventaris van het archief van de gemeente Tervuren (heden- daagse periode)*, Brussel, 1994, 11 p. (Toegang 172). Ook RAL, 2001 (Toegang 13).
27. *Inventaris van het archief van de gemeente Overijse (hedendaag- se periode)*, Brussel, 1994, 17 p. (Toegang 175). Ook RAL, 2001 (Toegang 16).
28. 'Inventaire des archives communales de Baisy-Thy'*³, in : AGR,

3 * betekent dat deze toegang ook opgenomen is in J. MERTENS, A. KNAPEN- RADOES, A. LIBOIS, *Inventaire des archives communales de Baisy-Thy, de Bonlez, de Bossut-Gottechain, de Cortil-Noirmont, de Couture-St-Germain, de Folx-les- Caves, de Grez-Doiceau, de Hamme-Mille, de Huppaye, de Jandrain-Jandrenouille, de Jauche, de Lasne-Chapelle-St-Lambert, de Lathuy, de Marbais, de Mélin, de Mont-St-André, de Mont-St-Guibert, d'Ottignies, de Ramillies-Offus, de St-Jean- Geest, de Tilly et de Tourinne-la-Grosse*, AELLN, 2002, 114 p. (Instruments n°14-35).

- Inventaires des Archives Communales 322-345*, Bruxelles, 1995, p. 4-7 (Instr. 322).
29. 'Inventaire des archives communales de Bonlez'*, in : *Ibid.*, p. 9-12 (Instr. 323).
  30. 'Inventaire des archives communales de Bossut-Gottechain'*, in : *Ibid.*, p. 14-15 (Instr. 324).
  31. 'Inventaire des archives communales de Couture-Saint-Germain'*, in : *Ibid.*, p. 22 (Instr. 326).
  32. 'Inventaire des archives communales de Folx-les-Caves'*, in : *Ibid.*, p. 24-27 (Instr.327).
  33. 'Inventaire des archives communales de Huppaye*', in : *Ibid.*, p. 38-42 (Instr.330).
  34. 'Inventaire des archives communales de Jandrain-Jandrenouille*', in : *Ibid.*, p. 46-50 (Instr. 332).
  35. 'Inventaire des archives communales de Jauche*', in : *Ibid.*, p. 52-56 (Instr. 333).
  36. 'Inventaire des archives communales de Lasne-Chapelle-Saint-Lambert*', in : *Ibid.*, p. 59-63 (Instr. 334).
  37. 'Inventaire des archives communales de Lathuy*', in : *Ibid.*, p. 65-67 (Instr. 335).
  38. 'Inventaire des archives communales de Marbais*', in : *Ibid.*, p. 69-74 (Instr. 336).
  39. 'Inventaire des archives communales de Mélin*', in : *Ibid.*, p. 76-78 (Instr. 337).
  40. 'Inventaire des archives communales de Mont-Saint-André*', in : *Ibid.*, p. 82-85 (Instr. 339).
  41. 'Inventaire des archives communales d'Ottignies*', in : *Ibid.*, p. 93-96 (Instr. 341).
  42. 'Inventaire des archives communales de Saint-Jean-Geest*', in : *Ibid.*, p. 102-106 (Instr. 343).
  43. 'Inventaire des archives communales de Tilly*', in : *Ibid.*, p. 108-111 (Instr. 344).
  44. 'Inventaire des archives communales de Tourinnes-la-Grosse*', in : *Ibid.*, p. 113-114 (Instr. 345).
  45. 'Inventaris van het archief van de gemeente Begijnendijk', in : *Algemeen Rijksarchief, Inventarissen van de gemeentearchieven 346-399*, Brussel, 1995, p. 8 (Toegang 347).
  46. 'Inventaris van het archief van de gemeente Bellingen', in :

- Ibid.*, p. 10 (Toegang 348).
47. 'Inventaris van het archief van de gemeente Groot-Bijgaarden', in : *Ibid.*, p. 29 (Toegang 354).
  48. 'Inventaris van het archief van de gemeente Helen-Bos', in : *Ibid.*, p. 34 (Toegang 356).
  49. 'Inventaris van het archief van de gemeente Kortrijk-Dutsel', in : *Ibid.*, p. 59-62 (Toegang 364).
  50. 'Inventaris van het archief van de gemeente Melkwezer', in : *Ibid.*, p. 74 (Toegang 369).
  51. 'Inventaris van het archief van de gemeente Neerlinter', in : *Ibid.*, p. 87 (Toegang 373).
  52. 'Inventaris van het archief van de gemeente Neerwinden', in : *Ibid.*, p. 91-93 (Toegang 375).
  53. 'Inventaris van het archief van de gemeente Sint-Stevens-Woluwe', in : *Ibid.*, p. 124 (Toegang 385).
  54. 'Inventaris van het archief van de gemeente Strijtem', in : *Ibid.*, p. 126-127 (Toegang 386).
  55. 'Inventaris van het archief van de gemeente Waasmont', in : *Ibid.*, p. 140 (Toegang 390).
  56. 'Inventaris van het archief van de gemeente Walsbets', in : *Ibid.*, p. 142-143 (Toegang 391).
  57. 'Inventaris van het archief van de gemeente Walshoutem', in : *Ibid.*, p. 145-147 (Toegang 392).
  58. 'Inventaris van het archief van de gemeente Wezeren', in : *Ibid.*, p. 160-161 (Toegang 398).
  59. 'Inventaris van het archief van de gemeente Willebringen', in : *Ibid.*, p. 163 (Toegang 399).

1.3. *Andere archivistische publicaties, bronnenstudies
en verslagen in dienstverband*

60. I.s.m. L. DANHIEUX, 'Damme doorheen het Archief', in : *Damme, voorhaven van Brugge*, Brugge, 1970, p. 2-4.
61. 'Archief van en over Oostende', in : *Ostendiana*, I (1972), p. 23-32.
62. 'Burgerlijke Stand en Bevolkingsregisters', in : *Vlaamse Stam*, 10 (1974), p. 525-539.

63. 'De hospitaalarchieven', in : *Sint-Janshospitaal Brugge 1188-1976*. [Catalogus van de] Tentoonstelling georganiseerd door de Commissie van Openbare Onderstand van Brugge 5 juni-31 augustus 1976, I, Brugge, 1976, p. 29-30.
64. 'Audiovisueel archief. Inleidende beschouwingen', in : *B&Agids*, 61 (1985), p. 102-104.
65. 'Parochieregisters, Akten van de Burgerlijke Stand en "Status Animarum". Typologische benadering', in : *Jaarboek 3 [Uitgave van het] Vlaams Centrum voor Genealogie en Heraldiek*, Kortemark-Handzame, 1986, p. 15-56.
66. 'Het Rijksarchief in het algemeen en in relatie tot de archeologie in het bijzonder', in : *Westvlaamse Archaeologica*, 3, afl. 2 (1987), p. 57-60.
67. I.s.m. J. VERHELST, *Voor een nieuwe archiefwet. Advies van de werkgroep Archiefbeleid*, Antwerpen, 1987, 85 p. (Archiefkunde 2).
68. *Ontsluiting van archieven*, Brussel, ARA, 1988, II + 29 p. (Miscellanea archivistica Manuale Preprint 14).
69. 'De organisatie van de openbaarheid van bestuur', in : *B&Agids*, 65 afl. 2 (1989), p. 161-164.
70. 'Het archief van de stad Oostende in 1814', in : *Actief in Archief. Huldeboek Hilda Coppejans-Desmedt*, Antwerpen, 1989, p. 129-136 (Archiefkunde 4).
71. 'Vereisen archief en documentatie een specifieke benadering?', in : *B&Agids*, 65 afl. 3 (1989), p. 298-305.
72. *Studiereis naar Koblenz van 14 tot 17 oktober 1991*, Brussel, ARA, 1991.
73. *De Archiefvorming in de Bundesministerien, het Bundesarchiv, het Bundeszwischenarchiv en het Archiefwezen in Duitsland*, S.l. S.d. [Algemeen Rijksarchief Brussel, 1992].
74. I.s.m. J. VERHELST (red.), *Een archiefwet voor het federale België*, Antwerpen, VVBAD, 1993, 68 p.
75. 'De voorstellen voor een nieuwe archiefwet vergeleken met de standpunten van onze vereniging in 1987', in : J. MERTENS en J. VERHELST (red.), *Een archiefwet voor het federale België*, Antwerpen, VVBAD, 1993, p. 9-18.
76. 'Politieverordeningen in het provinciearchief : bewaren of vernietigen?', in : G. JANSSENS, G. MARÉCHAL,

- F. SCHEELINGS (red.), *Door de archivisticiek gestrikt. Liber amicorum prof. dr. Juul Verhelst*. Brussel, 2000 (Archiefinitiatie[f] 4), p. 181-186.
77. *Het O.C.M.W.-archief in het gerechtelijk arrondissement Gent. Inspectierapport*, Brussel, ARA, 1993, 26 p. (Miscellanea archivistica. Studia 38).
78. *Het gemeentearchief in het gerechtelijk arrondissement Gent. Inspectierapport*, Brussel, ARA, 1993, 28 p. (Miscellanea archivistica. Studia 39).
79. 'Verslag van de deelname aan het International Medieval Congress in Leeds (4-7 juli 1994)', in : *Verlagen van de wetenschappelijke zendingen 1994/2*, Brussel, ARA, 1995, z.p. (1 p.).
80. 'De actuele stand van zaken over de archiefwetgeving in België', in : *B&Agids*, 73 (1997), p. 87-91.
81. 'Verslag over de deelname aan het 30th International congress on medieval studies, at Western Michigan University, Kalamazoo, Michigan, USA, May 4-7, 1995, met de tekst van zijn lezing "Proportions between subdivisions and multiples of standard weights and measures in Belgium"', in : *Verlagen van de wetenschappelijke zendingen 1995*, Brussel, ARA, 1997, niet gepagineerd [13 p.].
82. 'Archieforganisatie in België en Vlaanderen', in : *B&Agids*, 74 (1998), p. 195-197.

2. HISTORISCHE PUBLICATIES EN TEKSTUITGAVEN

83. 'De XIVe eeuwse Brugse Schepenfamilies', in : *Ons Heem*, 14 (1960), p. 233-236.
84. 'Bouw en afbraak van Wetteren-brug. Een geschil tussen Wetteren en Gent', in : *Tijdschrift voor Geschiedenis en Heemkunde "Jan Broeckaert"*, Wetteren, 7 (1960), p. 35-37.
85. 'Mensen en toestanden in de 18de eeuw. Een geschil tussen Wetteren en Melle', in : *Tijdschrift voor Geschiedenis en Heemkunde "Jan Broeckaert"*, Wetteren, 8 (1961), p. 34-41.
86. 'De verdeling van de Brugse Schepenzetels op sociaal gebied (XIVe eeuw)', in : *Wetenschappelijke Tijdingen*, 21 (1961), kol. 451-466.

87. 'De sociale troebelen te Brugge in de XIIe eeuw', in : *Geschiedenis in het Onderwijs*, 7 (1961-1962), nrs. 60-61, kol. 375-384.
88. '650 jaar geleden... Jan II verleent het charter van Kortenberg (27 september 1312)', in : *Brabant*, september 1962, p. 34.
89. *Oud en nieuw in de middeleeuwen*. Antwerpen, 1962, 32 p. (Problemen 30).
90. 'De institutionele regeling van de verdeling van de schepenzetels in het middeleeuwse Brugge', in : *Geschiedenis in het Onderwijs*, 7 (1962), nrs. 64-65, kol. 625-632.
91. 'Vorsten en steden in de middeleeuwen', in : *Geschiedenis in het Onderwijs*, 7 (1962), nrs. 64-65, kol. 597-600.
92. 'Biervliet, een laatmiddeleeuws centrum van zoutwinning (1ste helft XVe eeuw)', in : *HMGOG*, Nieuwe reeks, 17 (1963), p. 103-115. Ook verschenen in de reeks : *Studia Historica Gandensia*, 3, Gent 1963, 15 p.
93. 'Wolven in West-Vlaanderen in de late Middeleeuwen', in : *Biekorf*, 64 (1963), p. 114-116.
94. 'Enkele gegevens over dijkbreuken en dijkherstel in Hulsterambacht naar aanleiding van een rapport van 1582', in : *HMGOG*, Nieuwe Reeks, 18 (1964), p. 31-37.
95. 'De bouwrekening van de schuur van Scueringhe, 1333', in : *HGGSEB*, 102 (1965), p. 202-206.
96. 'De "Fermerie van den Wijngaerde" te Brugge. Drie rekeningen uit 1397-1400', in : *Biekorf*, 67 (1966), p. 201-206.
97. I.s.m. A. VERHULST, 'Yield Ratios in Flanders in the fourteenth century', in : *The Economic History Review*, 2e reeks, 19 (1966), p. 175-182.
98. 'Biervliet, een laat-middeleeuws centrum van zoutwinning (1^e helft XVe eeuw)', in : *Handelingen van het XXVe Vlaams Filologencongres. Antwerpen, 17-19 april 1963*, [Antwerpen], 1967, p. 379-383.
99. 'Een taak voor heemkundige kringen. Projekt voor het opstellen van een inventaris van materialen voor de studie van de historische metrologie', in : *Ons Heem*, 21 (1967), p. 145-147.
100. 'Het tarief van de "Overslach" te Wachtebeke (begin XVIe eeuw)', in : *HMGOG*, Nieuwe reeks, 21 (1967), p. 75-80.
101. 'De processen-verbaal van de "Commission des poids et me-

- sures” van het Leic-departement (20.6.1798-20.2.1801)’, in : *HGGSEB*, 104 (1967), p. 97-118. Ook verschenen in : *Mededelingen van het Centrum voor de studie van de Boerenkrijg. Hasselt*, nr. 66, 1967, 24 p.
102. ‘De hospitaalarchieven : bronnen voor de agrarische geschiedenis van de late middeleeuwen ? Het voorbeeld van de Brugse Sint-Jans- en Potteriehospitalen’, in : *Annalen van de Belgische Vereniging voor Hospitaalgeschiedenis*, 6 (1968), p. 23-28.
  103. ‘De bevolking van Lo in het begin van de XVIIe eeuw’, in : *Biekorf*, 69 (1968), p. 297-300.
  104. ‘Les confiscations dans la Châtellenie du Franc de Bruges après la bataille de Cassel’, in : *HKCG*, 134 (1968), p. 239-284.
  105. ‘Enkele aspecten van de heerlijke finances op het einde van de XIVe eeuw : de heerlijke rekeningen van Pittem (1386-1390)’, in : *De Leiegouw*, 10 (1968), p. 27-38.
  106. ‘De economische en sociale toestand van de opstandelingen uit het Brugse Vrije, wier goederen na de slag bij Cassel (1328) verbeurd verklaard werden’, in : *BTFG*, 47 (1969), p. 1131-1153. Ook verschenen als overdruk in de reeks Belgisch Centrum voor landelijke geschiedenis, 19, Leuven-Gent, 1970.
  107. ‘Het Rijksarchief en het Onderwijs’, in : *Informatieblad. Bestuur van de organisatie van het Onderwijs*, 4, nr. 9 (november 1969), p. 33-36.
  108. ‘Het Poortersboek van de stad Lo (1750-1787)’, in : *Vlaamse Stam*, 4 (1968), p. 467-479.
  109. I.s.m. W. VANDERPIJPEN, ‘Schets van de Westvlaamse landbouw eind 18de-begin 19de eeuw. Het rapport van B.J. Holvoet en zijn belang voor de “Mémoire statistique du département de la Lys”’, in : *HGGSEB*, 107 (1970), p. 277-300. Ook verschenen als overdruk in de reeks Belgisch Centrum voor landelijke geschiedenis, 26, Leuven-Gent, 1971.
  110. ‘Genealogie, Geschiedenis en Wetenschap’, in : *Vlaamse Stam*, 6 (1970), p. 1-9.
  111. ‘De Kortrijkse graan- en havermaat’, in : *De Leiegouw*, 12 (1970), p. 231-238.
  112. *De laat-middeleeuwse landbouweconomie in enkele gemeenten van het Brugse platteland*. Brussel, 1970, 207 p. (Pro Civitate. Historische uitgaven. Reeks in -8°, 27).

- Ook verschenen in de reeks Belgisch Centrum voor Landelijke Geschiedenis, 28, Leuven-Gent, 1970, 203 p.
113. 'De akkerbouw in de omgeving van Brugge in de 14de en 15de eeuw', in : *Handelingen van het XLIe Congres van de Federatie van de Kringen voor Oudheidkunde en Geschiedenis van België, Mechelen, 1970*, Mechelen, 1971, p. 197-202.
  114. 'Het Brugse Vrije en de opstand van Kust-Vlaanderen', in : *Spiegel Historiae*, 6 (1971), p. 304-307.
  115. 'Enkele bepalingen omtrent bezaaiing, beplanting en behuizing in laat-middeleeuwse pachtcontracten voor het Brugse Vrije (XVe eeuw)', in : *HGGSEB*, 108 (1971), p. 245-260.
  116. 'Genealogie, Geschiedenis en Wetenskap', in : *Familia. Quaterly Journal of the Genealogical Society of South-Africa. Kwartaalblad van de Genealogiese Genootskap van Suid-Afrika*, 8 (1971), p. 2-8. In het Afrikaans vertaald door dr. J.A. Heese.
  117. 'Middeleeuwse sociale structuren. Enkele kanttekeningen', in : *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 84 (1971), p. 252-261.
  118. 'Boekenschouw. Bibliografie voor de geschiedenis van het Oude Graafschap Vlaanderen en de provincie West-Vlaanderen sedert het begin van de eeuw', in : *Bulletin van de Belgische Commissie voor Bibliografie*, 16 (1972), p. 77-92.
  119. 'De economische leefbaarheid van de lekenheerlijkheid op grond van de heerlijke rekeningen (1300-1500)', in : *Economische Geschiedenis van België. Behandeling van de bronnen en problematiek. Handelingen van het Colloquium te Brussel, 17-19 nov. 1971*, Brussel, 1972, p. 473-489.
  120. 'Sociale geografie van de Sint-Jakobswijk te Brugge (1382-1383)', in : W. BLOCKMANS, I. DE MEYER, J. MERTENS e.a., *Studiën betreffende de sociale structuren te Brugge, Kortrijk en Gent in de 14de en 15de eeuw*, Heule, 1971, p. 95-131 en 265-267 (Standen en Landen, LIV).
  121. 'De beschuldigingen tegen Pieter Huerel, opstandig Brugs Hostelier', in : *Album Albert Schouteet*, Brugge, 1973, p. 111-116.
  122. 'De geschiedkundige bibliografie van de Stad Brugge. 1972, een belangrijk jaar', in : *Bulletin van de Belgische Commissie voor Bibliografie*, 17 (1973), p. 153-165.
  123. 'L'introduction du système métrique dans les Pays-Bas méridionaux', in : *Janus*, 60 (1973), p. 1-12.

124. 'De stedelijke "slag" van Kortrijk. Le "cop" de la ville de Courtrai (1672-1746)', in : C. VERLINDEN e.a., *Dokumenten voor de Geschiedenis van Prijzen en Lonen in Vlaanderen en Brabant, deel IV (XIIIe-XIXe eeuw). Prix et salaires en Flandre et en Brabant, tome IV (XIIIe-XIXe siècle)*, Brugge, 1973, p. 224-229.
125. 'Twee (Wevers)opstanden te Brugge (1387-1391)', in : *HGGSEB*, 110 (1973), p. 5-20.
126. 'Het gebruik van regressievergelijkingen in kwantitatief historisch onderzoek. Een proeve', in : *Album Verlinden*, Gent, 1975, p. 221-232.
127. 'Het haardgeld te Oostende in 1533, haar inwoners en hun sociale stratificatie', in : *Ostendiana*, II (1975), p. 39-57.
128. 'Het buitenstedelijk goederenbezit van het Sint-Janshospitaal te Brugge', in : *Sint-Janshospitaal Brugge 1188-1976 [Catalogus van de] Tentoonstelling georganiseerd door de Commissie van Openbare Onderstand van Brugge 5 juni-31 augustus 1976*, I, Brugge, 1976, p. 85-89.
129. 'De bevolking van het Brugse Vrije rond 1520', in : W. PREVENIER en J. DE BELDER, *Demografische evoluties en gedragspatronen van de 9de tot de 20ste eeuw in de Nederlanden*, Gent, 1977, p. 145-166 (*Studia Historica Gandensia*, 200).
130. 'Le rapport de la "Commission des Poids et mesures" du département des Forêts (1798)', in : *Hémecht*, 1977, p. 525-538.
131. I.s.m. R. PETIT, 'Colloquium (26-29. XI. 1975) V Lustrum, Gedachtenwisseling - Discussions', in : *Standen en Landen, Anciens Pays et Assemblées d'Etats*, 70 (1977), passim.
132. 'De boerenopstand onder Zannekin', in : *Gedenkboek Zannekin 1328-1978*, Diksmuide, 1978, p. 96-103.
133. 'Zannekin of de evolutie van het beeld van een volksheld', in : *De Franse Nederlanden. Les Pays-Bas français. Jaarboek. Annales*, 1978, p. 24-37.
134. I.s.m.G. DECLERCQ en D. SANDERS, 'De Damse Vaart', in : *West-Vlaanderen werkt*, 21 (1979), p. 173-181.
135. 'Hoe kennen wij de evolutie van het landschap?', in : *Bronnen voor de historische geografie in België. Katalogus van de tentoonstelling*, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1979, p. XIII.

136. *Instellingen van de middeleeuwen, moderne en hedendaagse tijden*, Assebroek-Brugge, 1979, 17 p. (Cursus Heemkundige Vorsers).
137. 'De invoering van het metriek stelsel in de Nederlanden', in : *Spiegel Historiae*, 14 (1979), p. 279-284.
138. 'Een moeilijke opgave. Het meten van de laat-middeleeuwse landbouwproductiviteit', in : A. VERHULST, Chr. VANDENBROEKE e.a., *Landbouwproductiviteit in Vlaanderen en Brabant, XIV^{de}-XIX^{de} eeuw. Productivité agricole en Flandre et en Brabant, 14e-18e siècles. Agricultural productivity in Flanders and Brabant, XIVth-XIXth century*, Gent, 1979, p. 3-20 en in *Idem*, Louvain-la-Neuve, 1979 (Belgisch Centrum voor Landelijke Geschiedenis, 56). Ook verschenen als overdruk in de reeks *Studia Historica Gandensia*, 223.
139. 'Een niet-bewaard XVI^{de} eeuws handboekje voor maten', in : *ABB*, 50 (1979), p. 390-394.
140. *Bibliografie van werken over oude maten en gewichten in de Nederlanden*, Brussel, 1980, 100 p. (Bibliographia Belgica 136).
141. Redactie van *Bronnen voor de historische geografie van België. Sources de la géographie historique en Belgique. Handelingen van het Colloquium te Brussel. Actes du Colloque de Bruxelles. 25-27 IV. 1979*, Brussel, Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën, 1980, 549 p.
142. 'Graanprijzen te Halle (1585-1796)', in : *Eigen schoon en de Brabander*, 63 (1980), p. 241-254.
143. 'Het sociaal-economisch leven 1300-1482. Landbouw', in : *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, IV, Haarlem, 1980, p. 12-41.
144. 'Zoetwatervisvangst in de omgeving van Brugge in de late middeleeuwen', in : *Bieckorf*, 81 (1981), p. 215-219.
145. 'De meekrapteelt in de omgeving van Brugge, vooral in de 14de en 15de eeuw', in : *Het Brugs Ommeland*, 21 (1981), p. 259-282. Ook verschenen als overdruk in de reeks van het Belgisch Centrum voor Landelijke Geschiedenis, 69, Gent, 1981.
146. 'De Brugse Ambachtsbesturen (1363-1374, n.s.) : een oligarchie?', in : *Recht en Instellingen in de Oude Nederlanden tijdens de Middeleeuwen en de Nicuwe Tijd* (= Liber amicorum Jan

- Buntinx), Leuven, 1981, p. 405-418 (Symbolae, Series A, vol. 10).
147. 'Oostendse schepen naar Kanton (1719)', in : *Ostendiana*, 4 (1982), p. 19-37.
  148. 'De zestiende-eeuwse kaart van het Oost-Vrije bewaard op het Rijksarchief te Brugge', in : *Tijdschrift van de Belgische Vereniging voor Aardrijkskundige Studies*, BEVAS, 1982, p. 225-234.
  149. 'Landschap en Geografie in het Zuiden, 1300-1480', in : *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, II. Haarlem, 1982, p. 40-47.
  150. 'De landbouwers in het Zuiden, 1100-1300', in : *Ibid.*, p. 105-122.
  151. 'De Zwarte Zusters en de Waag te Oostende', in : *Gedenkboek Michiel Mispelon*, Kortemark-Handzame, 1982, p. 357-371.
  152. 'Over enkele rekeningen en over de financiële toestand van de Sint-Andriesabdij onder het abbatiaat van Pieter II Maets', in : *Sacris Erudiri*, 25 (1982) (= Album Amicorum N. Huyghebaert), p. 231-241.
  153. 'De ontwikkeling van ons meetsysteem', in : *Academiae Analecta. Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, Klasse der Wetenschappen*, 45, nr. 3, 1983, p. 123-140.
  154. 'De hoeve van het Brugse Sint-Janshospitaal te Snellegem', in : *Het Brugs Ommeland*, 23 (1983) (= Vriendenboek J. Penninck), p. 347-357.
  155. 'Een lijst, met aanvullingen, van socialistische, werklieden- en vrijdenkersverenigingen en hun militanten te Brussel (mei 1886)', in : *AMSAB-Tijdingen*, 3, nr. 4 (1984-1985), p. 9-29.
  156. 'Een lijst van socialistische, werklieden- en vrijdenkersverenigingen te Brussel (mei 1886) uit het politiearchief', in : *Socialistische Standpunten*, 32, nr. 2 (1985), p. 12-17.
  157. 'Emiel Moyson als dichter van de "Koeivoet"', in : *AMSAB-Tijdingen*, 4, nr. 2 (1985-1986), p. 39-44.
  158. 'Het "Oude" Oostende en de rente op de "hofsteden" toebehorende aan de graaf', in : *Ostendiana*, 5 (1986), p. 35-44.
  159. 'Lokale grensgeschillen en cartografie in de 16de eeuw', in : *Oude kaarten en plattegronden. Bronnen voor de historische*

- geografie van de Zuidelijke Nederlanden (16de-18de eeuw). Handelingen van de studiedag van 20 sept. 1985 - Cartes et plans anciens. Sources pour la géographie historique des Pays-Bas méridionaux (XVIe-XVIIe siècles). Actes de la journée d'étude du 20 sept. 1985, Brussel, 1986, p. 105-117 (ABB, Extranummer 31).*
160. 'Woelingen te Brugge tussen 1359 en 1361', in : *Album Carlos Wyffels*, Brussel, 1987, p. 325-330.
  161. I.s.m. W. BLOCKMANS en A. VERHULST, 'Les communautés rurales d'ancien régime en Flandre : caractéristiques et essai d'interprétation comparative', in : *Recueils de la société Jean Bodin XLIV. Les communautés rurales, cinquième partie : Europe occidentale et Amérique. Synthèse générale*, Parijs, 1987, p. 223-248.
  162. I.s.m. A. LARIDON, *Schoolstrijd en schoolpact*, Oostende, 1988, 215 p.
  163. 'Les mesures de commerce de Bruges au moyen-âge', in : H. WITTHÖFT, J.C. HOCQUET en I. KISS, *Metrologische Strukturen und die Entwicklung der alten Masssysteme*, 1987, p. 89-94 (Sachüberlieferung und Geschichte. Siegener Abhandlungen zur Entwicklung der materiellen Kultur, Band 4).
  164. *Administratieve en gerechtelijke instellingen tijdens het Ancien Régime*. Roeselare, 1988, 25 p. (Cursus Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde).
  165. 'De oudste stadsrekening van Gistel (1394-1395)', in : *Gestella 1988 - Duizend jaar Gistel*, Gistel, 1988, p. 137-164.
  166. 'De ziekteverschijnselen van de pest, waargenomen te Geetbets in 1629', in : *Technologia*, 13, afl. 2 (1989), p. 95-99.
  167. 'De maten en gewichten', in : *De erfenis van de Franse Revolutie 1794-1814*, Brussel, 1989, p. 167-175 en 180-181 (Catalogus van de tentoonstelling in de A.S.L.K.-Galerij 17 maart-11 juni 1989). (Ook in het Frans).
  168. 'Les mesures du sel et leurs équivalents métriques aux Pays-Bas', in : *Acta Metrologiae Historicae II. Travaux du IV. Congrès International de la Métrologie Historique, Linz 2-5 Oct. 1986*, Linz, 1989, p. 188-200.
  169. I.s.m. G. ASAERT, 'Kranen', in : *Van Rank tot Drank*, Brussel, 1990, p. 122-127 (Catalogus van de tentoonstelling in de A.S.L.K.-Galerij 16 maart -10 juni 1990). (Ook in het Frans).

170. 'Handboek van de wijnroeiër', in : *Ibid.*, p. 153-155. (Ook in het Frans).
171. 'Samen met onze voormannen ...', in : A. ALAIN en M. VERMOTE, (red.), *Recht door zee. Bijdragen tot de geschiedenis van de socialistische arbeidersbeweging in het arrondissement Oostende-Veurne-Diksmuide (tot 1940)*, Oostende-Gent, 1990, p. 54-69.
172. 'Weerbare mannen en bevolking : het Brugse Vrije ca. 1640', in : *Getuigen in polderklei. Huldeboek dr. Godgaf Dalle*, Veurne, 1990, p. 69-75.
173. *Simon Stevin. "Wonder en is gheen wonder"*, Torhout, 1990, 16 p. (WVS-Cahiers, nr. 144).
174. 'Fragment van een vijftiende-eeuwse rekening van de Duinenabdij (1462-1463)', in : *HKCG*, 156 (1990), p. 285-309.
175. 'Centralisme en particularisme doorheen wetgeving en reglementering op maten en gewichten', in : *ABB*, 61 (1990), p. 469-483 (= *Miscellanea Roger Petit*).
176. 'Les poids et mesures dans les documents comptables et les livres des marchands au moyen-âge', in : *Cahiers de Métrologie*, 9 (1991), p. 21-27.
177. 'Mann, de "Academie" en zijn "Tables des poids et mesures"', in : *HGGSEB*, 128 (1991), p. 63-73.
178. 'Enkele gegevens over de laat-middeleeuwse economie van de Duinenabdij, in : *HGGSEB*, 129 (1992), p. 117-123.
179. 'Maten en gewichten te Ieper', in : *Wevend aan het Verleden. Liber Amicorum O. Mus*, Veurne, 1992, p. 173-182.
180. 'De specerijenhandel en zijn maten en gewichten', in : *Specerijkelijk. De specerijenroutes*, Brussel, 1992, p. 90-101. (Catalogus van de tentoonstelling in de A.S.L.K.-Galerij 27 maart -14 juni 1992). (Ook in het Frans).
181. 'Les tables des poids et mesures de l'abbé Mann (1788)', in : J.-Cl. HOCQUET (ed.), *Acta Metrologiae historicae III* (= *Sachüberlieferung und Geschichte. Siegener Abhandlungen zur Entwicklung der materiellen Kultur*), St. Katharinen, 1992, p. 29-39.
182. 'L'intervention des autorités centrales et locales dans la réglementation et le contrôle des poids et mesures en Flandre sous l'Ancien Régime', in : J.-Cl. HOCQUET (ed.), *Acta Metro-*

- logiae historicae III* (= *Sachüberlieferung und Geschichte. Siegener Abhandlungen zur Entwicklung der materiellen Kultur*), St. Katharinen, 1992, p. 186-194.
183. 'Enkele grote Vlaamse hoeven in de eerste helft van de veertiende eeuw', in : HGGSEB, 130 (1993), p. 45-60 (= Huldenummer B. Janssens de Bisthoven).
184. 'L'intervention des autorités centrales et locales dans la réglementation et le contrôle des poids et mesures sous l'Ancien Régime', in : S. DAUCHY & R. MARTINAGE, *Pouvoirs locaux et tutelle*, Centre d'Histoire Judiciaire, 1993, p. 41-52.
185. 'Het lepelrecht in Vlaanderen en Brabant', in : H. SOLY en R. VERMEIR, *Beleid en Bestuur in de Oude Nederlanden. Liber Amicorum prof. dr. M. Baelde*, Gent, Vakgroep Nieuwe Geschiedenis UG, 1993, p. 271-277.
186. 'Der Gewürzhandel und seine Masse und Gewichte', in : D. AHRENS und R. C. A. ROTTLÄNDER, *Ordo et Mensura II*, St. Katharinen, 1993, p. 398-403 (Sachüberlieferung und Geschichte. Siegener Abhandlungen zur Entwicklung der materiellen Kultur, Band 13).
187. 'Les poids et mesures dans le Nord de la France et en Flandre', in : J.-Cl. HOCQUET (ed.), *Une activité universelle. Peser et mesurer à travers les âges. Acta Metrologiae Historicae IV. Travaux du VIe Congrès International de la Métrologie Historique Lille, 1991*, Cahiers de Métrologie, 11-12 (1993-1994), p. 441-450.
188. 'Het Hanzeatische koopmanshuis Veckinhusen en Antwerpen in de eerste decennia van de vijftiende eeuw', in : G. MARÉCHAL (red.), *Een kompas met vele streken. Studies over Antwerpen, scheepvaart en archivaliek aangeboden aan dr. Gustaaf Asaert ter gelegenheid van zijn 65ste verjaardag*, Antwerpen, VVBAD, 1994, p. 137-142 (Archiefkunde 5).
189. I.s.m J. BUNTINX+, 'Rijksarchief te Gent', in : H. COPPENS en R. LAURENT (o.l.v.), *Het Rijksarchief in België - Les Archives de l'Etat en Belgique, 1796-1996. Geschiedenis van de Instelling en Bio-bibliografisch Repertorium van de Archivarissen - Historique de l'Institution et Répertoire bio-bibliographique des Archivistes*, Brussel, 1996, p. 121-138 (Miscellanea Archivistica. Studia 86).

190. 'Brugge en Gent. De vertegenwoordiging van de "leden" in de stadsmagistraat', in : R. DE ZUTTER, L. CHARLES en A. CAPITEYN (red.), *Qui valet ingenio. Liber amicorum Johan Decavele*, Gent, 1996, p. 385-391.
191. 'Hildebrand Veckinchusen te Brugge : De activiteit van een Hanzeatisch koopman in de eerste decennia van de vijftiende eeuw', in : *HGGSEB*, 133 (1996), p. 55-60.
192. 'De verkoop van roerende goederen uit de nalatenschap van de Brugse kunstschilder Joseph-Denis Odevaere (Brussel 1834)', in : *HGGSEB*, 133 (1996), p.180-186.
193. 'Kapers, piraterij en goederen in het begin van de 15de eeuw', in : J.-M. DUVOSQUEL, J. NAZET en A. VANRIE (red.), *Les Pays-Bas bourguignons. Histoire et institutions. Mélanges André Uyttebrouck*, Brussel, 1996, p. 313-318 (ABB, Extranummer 53).
194. 'De laat-middeleeuwse visserij te Slepeldamme en te Coxide', in : *HGGSEB*, 134 (1997), p. 48-64.
195. 'Bestuursinstellingen van de stad Brugge (1127-1795)', in : W. PREVENIER en B. AUGUSTYN (red.), *De gewestelijke en lokale overheidsinstellingen in Vlaanderen tot 1795*, Brussel, Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën, 1997, p. 323-332 (Studia 72).
196. 'Heerlijkheden (9de eeuw-1795)', in : *Ibid.*, p. 552-557.
197. 'Eugène Steens, een geboren West-Vlaming als journalist bij de Tribune du Peuple', in : J. ART en L. FRANÇOIS (red.), *Docendo discimus. Liber amicorum Romain Van Eenoo*, Gent, 1999, p. 435-443.
198. 'Wahrheit und Dichtung. Historiciteit en beeldvorming rond 1302', in : *HGGSEB*, 139 (2002), p. 268-279.
199. '1302 en de relativiteit van het geschiedenisbeeld', in : E. VANHOUTTE (red.), *De ene leeuw is de andere niet. Zeven maal De Leeuw van Vlaanderen herlezen*, Antwerpen, 2002, p. 63-77 (AMVC-publicaties 5).
200. I.s.m. P. VANDEWALLE, *Metrologisch Vademecum voor Vlaanderen*, Brugge 2003, 93 p. (Bronnen en bijdragen tot de Vlaamse Geschiedvorsing 7).
201. 'Dichtung und Wahrheit. De historische wortels van Charles de Costers "La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glo-

rieuses d'Ulenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandre et ailleurs", in : "Uliden Spiegel", *Jaarboek van Ulenspiegels Kring*, 13 (2004), p. 78-82.

202. 'In memoriam Carlos Wyffels (Gentbrugge 3.1.1922-Veurne 13.12.2003)', in : *HGGSEB*, 141 (2004), p. 203-206.

3. Bijdragen in woordenboeken, encyclopedieën, lopende bibliografieën en tentoonstellingscatalogi

Medewerking aan : *Gemeenten van België. Geschiedkundig en administratief geografisch woordenboek*, Brussel, 1980 (40 art., w.o. Brugge). – *De Grote Oosthoek Encyclopedie en Woordenboek*, 7^e druk (ca. 160 art., w.o. Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Noorwegen, Portugal, Spanje, Zweden, Zwitserland). – *Nationaal Biografisch Woordenboek*, II, IV, V en XIV, Brussel, 1966-1992 (8 artikels); XV, 1996 (1 artikel : Boens Daniël, i.s.m. R.F. LISSENS). – *Twintig eeuwen Vlaanderen*, XIII. Hasselt, 1976 (1 art. : Zannekin).

I.s.m. Y. DE LANGHE, 'Bibliografie van het historisch pocketboek', in : *Geschiedenis in het Onderwijs*, 7, nrs. 60-61 (1961-1962), kol. 415-424. – 'Boekenschouw. Lopende bibliografie van de geschiedenis van het oude graafschap Vlaanderen en de provincie West-Vlaanderen', in : *HGGSEB*, 1964-1975. – *Bulletin critique d'histoire de Belgique (et du Grand-Duché de Luxembourg)*, Gent, 1971-1976.

Tentoonstellingscatalogi : *Het intellectuele leven in de Zuidelijke Nederlanden in de 15de-16de eeuw*, Brussel, 1970 (3 art.). – *500 jaar Grote Raad 1473-1973. Tentoonstelling van Karel de Stoute tot Keizer Karel*, Mechelen, 1973 (1 art.). – *Algemeen Rijksarchief. Permanente tentoonstelling. Doorheen de nationale geschiedenis*. Deel 1, Brussel, 1980 (8 art.).

4. Kritische recensies

Boekbesprekingen en kronieknota's in ABB, Athénée-Atheneum, B&Agids, Bijdragen en Mededelingen voor de Geschiedenis der Nederlanden, BTFG, Geschiedenis in het Onderwijs, HGGSEB, Historisch-geografisch Tijdschrift, Info, De Leiegouw, Le Moyen-Âge, Revue d'Histoire Ecclésiastique, Tijdschrift voor Geschiedenis.

5. Curriculum vitæ

In : H. COPPENS (red.), *Bio-bibliografisch Repertorium van het Wetenschappelijk Personeel*, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1981, p. 118-123 (Miscellanea archivistica XXX).

Aangevuld in : H. COPPENS en R. LAURENT (o.l.v.), *Het Rijksarchief in België - Les Archives de l'Etat en Belgique, 1796-1996. Geschiedenis van de Instelling en Bio-bibliografisch Repertorium van de Archivarissen - Historique de l'Institution et Répertoire bio-bibliographique des Archivistes*, Brussel, 1996, p. 445-458. (Miscellanea Archivistica. Studia 86).